

ОСВІТА

УКРАЇНИ

7 (1277) 13 лютого 2012 року

ТРИБУНА РЕКТОРА

**Олександр СПІВАКОВСЬКИЙ:
МЕТОЮ ВІТЧИЗНЯНОЇ
НАУКИ Є ІНТЕГРАЦІЯ
В МІЖНАРОДНЕ
СПІТОВАРИСТВО**

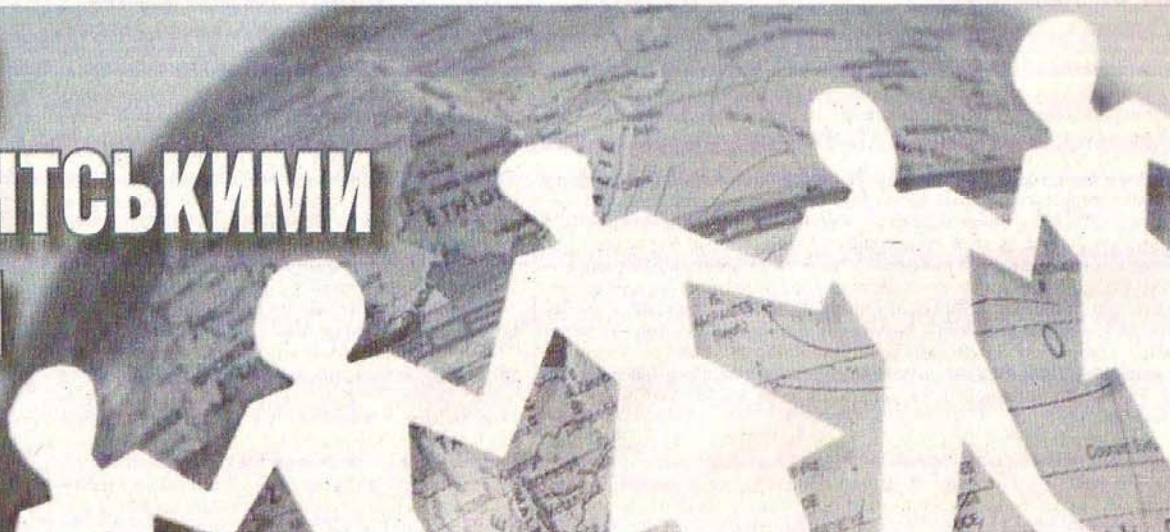
У Херсонському державному університеті багато років функціонує потужна інформаційно-комунікаційна інфраструктура, до створення і розвитку якої доклали безпосередніх зусиль перший проректор ХДУ і завідувач кафедри інформатики Олександр Співаковський

СТОР
5

МИСЛИВЦІ ЗА СТУДЕНТСЬКИМИ ГОЛОВАМИ

ЧОМУ ІНОЗЕМНІ ВНЗ
АКТИВНО БОРЮТЬСЯ
ЗА УКРАЇНСЬКОГО

У Херсонському державному університеті багато років функціонує потужна інформаційно-комунікаційна інфраструктура, до створення і розвитку якої доклали неабияких зусиль перший проректор ХДУ і завідувач кафедри інформатики Олександр Співаковський – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України. Сьогодні професор Співаковський – наш співрозмовник, який відкриває рубрику «Трибуна ректора». Тут ми плануємо надавати слово керівникам найавторитетніших ВНЗ України.

– Олександр Володимировичу, доцільність використання ІКТ у навчальному процесі не викликає сумнівів. І все-таки: чого саме вдалося досягти за ці роки?

– Основними досягненнями є формування концепції функціонування ВНЗ у сучасному інформаційному просторі та

ОЛЕКСАНДР СПІВАКОВСЬКИЙ: МЕТОЮ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКИ Є ІНТЕГРАЦІЯ В МІЖНАРОДНЕ СПІВТОВАРИСТВО

віртуальний університет». Безперервно працюють і кілька інших спеціалізованих платформ, а саме: «KSU online» на базі системи «Moodle», «Світ лінійної алгебри», сервіс WebBAP (Web Basics of Algorithmization and Programming), призначений для ефективного вивчення курсу з основ алгоритмізації та програмування, мультимедійні енциклопедії «Дискретна математика» та «Історія педагогіки», Web-мультимедіа енциклопедія «Шекспір», система дистанційного навчання «MatLog» та інші.

НАУКОВІ КОНТАКТИ ЯК СКЛАДОВА УСПІХУ

– Маючи такий досвід, чи співпрацює ХДУ, зокрема кафедра інформатики, з іншими ВНЗ, з державними інституціями?

– Звичайно, ми активно співпрацюємо і з міністерством, і з такими вітчизняними науковими установами, як НДІ інформаційних технологій і засобів навчання АПН України, Науково-методичним центром організації виробництва засобів навчання при МОНмолодьспорту України, Інститутом кібернетики НАН України, Міжнародним науково-навчальним центром інформаційних технологій й систем НАН та МОНмолодьспорту України, іншими організаціями. Нашими давніми партнерами є Херсонський національний технічний університет, Харківський національний університет ім. Каразіна, Київський уні-

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД: БУВ І БУДЕ

– Починаючи з 1998 року, Ви були координатором кількох міжнародних проєктів. Який з них вважаєте найбільш яскравим? У чому він полягав і яку практичну користь дав ВНЗ?

– З 1998 року ХДУ виконав сім спільних європейських проєктів програми Tempus, пов'язаних з ІКТ, та один проєкт за програмою USAID. Вони були різними за спрямованістю, кожен багато дав університету і не лише з точки зору грантів (фінансування), а й для розширення географії партнерів нашого вишу, ознайомлення з новими методами, підходами, набуття досвіду.

Перший проєкт «Інформаційна інфраструктура ВНЗ» (1998 – 2000) став початком створення сучасної ІКТ інфраструктури ХДУ; наступний – корисним досвідом взаємодії університету і місцевих органів самоврядування у сфері організації та проведення перепідготовки держслужбовців з подальшою сертифікацією ECDL; проєкт «Навчальна програма з комп'ютерних наук для українських університетів» (2007 – 2009) був присвячений змінам у підготовці інформатиків відповідно до нових українських стандартів і відкриттю нової спеціальності «Програмна інженерія».

– Чи плануються нові міжнародні проєкти?

– Звичайно. Сьогодні ХДУ готує про-

стипендії, врахування матеріальних ресурсів, складання розкладу занять тощо). Інший – теоретичний – вивчає проблеми автоматизації прийняття управлінських рішень на рівні абстрактних теорій. Перспектива – в органічному поєднанні практики й теорії. Проблема управління ВНЗ – це комплексне завдання, ефективне розв'язання якого полягає в створенні такої ІАС ВНЗ, яка розвивається і вдосконалюється, поєднуючи практичні завдання і реалізовані теоретичні алгоритми прийняття рішень.

НАВЧИТИСЯ ЗАРОБЛЯТИ

– Кілька років тому в «Дзеркалі тижня» вийшла Ваша стаття під назвою «Будівля освіти. Потрібен капітальний ремонт». В ній Ви висловлюєте думку, що треба змінювати саму ідеологію функціонування ВНЗ. Поділіться і з нашими читачами, що треба, на Ваш погляд, зробити, аби студенти не «купували» дипломи, а справді отримували конкурентоспроможні знання?

– Так, статтю присвячено проблемам реформування сучасної вищої освіти в Україні. Зміст її можна стисло сформулювати так: підготовка спеціалістів має бути економічно доцільною. Треба формувати в студентів мотивацію до безперервної освіти і постійного самовдосконалення. Освіта повинна орієнтуватися на актуальні та майбутні високотехнологічні ринки праці, а ВНЗ має співпрацювати з організаціями,

інформаційно-аналітичної системи «ІАС «Херсонський університет». Її мета — інформаційна підтримка діяльності ХДУ як бізнес-процесу і розв'язання основних проблем управління ВНЗ, інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу на базі ІКТ та управління науковою діяльністю в рамках міжнародного наукового співробітництва. Крім того, з 1998 року нам вдалося створити систему і, основне, — сформувати команду ІТ-фахівців, спроможну виконати весь комплекс завдань на найсучаснішому науково-технічному рівні. У фокусі нашої уваги — ІКТ як інструмент щоденної діяльності співробітників університету (система ІАС University, електронна пошта), використання комп'ютерних технологій при проведенні занять, електронні бібліотеки та публікації, дистанційне навчання тощо.

«ВІРТУАЛЬНИЙ» УНІВЕРСИТЕТ

— Чи перспективними є технології дистанційного навчання? Чи означає це, що будь-яка людина, жодного разу не переступивши поріг ВНЗ, може протягом певної кількості років навчатися, складати іспити та отримати диплом, який не відрізнявся б від звичайного?

— Уже тепер можна констатувати, що технології дистанційного навчання широко увійшли в навчальний процес ХДУ. Це дає можливість розширити доступ до всіх рівнів освіти, зокрема для тих, хто не може навчатись у ВНЗ за традиційними формами.

Зрозуміло, це не означає, що можна навчатися в університеті, жодного разу не переступивши його поріг. У реаліях навчального закладу технології дистанційного навчання використовуються для доповнення і розширення традиційних форм навчального процесу. Як і в інших вишах України, у ХДУ дистанційні технології використовуються як практична підтримка навчання на стаціонарному та заочному відділеннях: вже понад 10 років функціонують електронні й дистанційні ресурси, зокрема, наші фахівці розробили сертифіковану платформу дистанційного навчання «Херсонський

Одеський університет, інші вітчизняні програм, в якому братимуть участь три

ФІНАНСУВАННЯ ВНЗ МАЄ СКЛАДАТИСЯ НЕ ТІЛЬКИ З ОПЛАТИ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ, А Й З КОШТІВ, ОТРИМАНИХ ЗА ВИКОНАННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ВІД ГРАНТІВ І СПОНСОРІВ

ні виші. Крім того, кафедра активно співробітничас з такими софтверними компаніями як DataArt, Aricent Ukraine, Postindustria, педагогі яких проводять зустрічі технологічного товариства ІТ-професіоналів, викладають навчальні дисципліни в університеті.

— Розвиток і впровадження ІКТ потребує не тільки інтелектуальних вливань, а значною мірою і фінансових. Чи підтримує вас держава? Чи розраховуєте лише на власні сили?

— Минули ті часи, коли і фундаментальна, і прикладна наука у ВНЗ підтримувалася лише державою. Якщо проаналізувати джерела фінансування науки в радянські часи, можна побачити, що левова частка цієї підтримки так чи інакше здійснювалася за рахунок «військових» коштів. Тепер основною метою вітчизняної науки є, на мій погляд, інтеграція в міжнародне наукове співтовариство. І напрями досліджень, і їх імплементація, і, нарешті, джерела фінансування знаходяться там. Державна підтримка, звичайно, є і буде надалі важливою складовою розвитку національної науки. Але варто очікувати, що напрями досліджень у галузі ІКТ, які підтримуються державою, узгоджуватимуться з магістральними напрямками міжнародних досліджень. Наукові контакти є найважливішою складовою успіху в міжнародному розподілі наукової праці. За ці роки нам вдалося налагодити такі контакти і завоювати певний авторитет у міжнародному науковому співтоваристві. Цю співпрацю ми продовжуємо і розвиваємо.

європейські виші (координатор — Королівський інститут технологій зі Стокгольма, університет Астон в Бірмінгемі, Мюнхенський університет Людвіга — Максиміліана), Інститут Йозефа Стефана (Словенія) та шести українських вишів. Нас також запросили до участі в ще одному проєкті (координує університет Будапешта), який теж спрямований на створення нової магістерської програми з бізнес-інформатики.

ПОСДНАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

— Яке значення мають інформаційні технології в керуванні вищими навчальними закладами? Судячи з офіційного досьє, — це один з основних напрямів Вашої наукової діяльності.

— Ефективне функціонування будь-якої великої організації, зокрема, сучасного ВНЗ, неможливе без сучасної інформаційної системи управління. Вимогами до такої системи є достатність і об'єктивність інформації для ухвалення рішень керівництвом ВНЗ, її узгодженість та вилучення зайвих ланок при отриманні необхідних відомостей (наприклад, мені не треба йти до бухгалтерії, аби проглянути розрахунковий лист).

Ми розглядаємо систему ІАС як інструмент отримання необхідної інформації для прийняття ефективних рішень. На наш погляд, є два протилежних підходи до досліджень ІАС в управлінні. Перший з них — суто практичний — полягає в тому, що ІАС є пакетом програмних засобів, які вирішують конкретні завдання (нарахування заробітної плати і

никами послуг і майбутніми роботодавцями. Роль МОНмолодьспорту полягає в координації створення і функціонування органів контролю якості випускників. Треба ввести нову модель фінансування ВНЗ. Воно має складатися не тільки з оплати освітніх послуг, а й з коштів, отриманих за виконання наукових досліджень, від грантів і спонсорів. Від опублікування цієї статті минуло майже шість років, а актуальні на той час проблеми освіти такими і залишилися.

— Ми знаємо, що Ви протягом двох місяців, після смерті Олега Васильовича Мішукова, виконували обов'язки ректора університету. А тепер, написавши заяву про звільнення з цієї посади, повернулися до виконання обов'язків першого проректора. Чому?

— На мого глибоке внутрішнє переконання, кожен претендент на посаду ректора університету повинен мати рівні права і можливості. Керуючись цією думкою, я написав заяву на звільнення мене з посади в.о., коли міністерство б лютого оголосило про початок конкурсу на заміщення вакантної посади ректора. В таких умовах у кожного з'явиться можливість реалізувати своє право балотуватися.

— Чим не закінчилися би вибори ректора, яким Ви бачите майбутнє Херсонського національного університету — на тлі тих проблем і викликів, які стоять перед сучасною вищою освітою?

— В умовах нових викликів, коли викладач втратив монополію на знання, коли студент отримав необмежений доступ до найрізноманітніших ресурсів, коли збільшується прірва між ІКТ-компетенціями старшого і молодшого покоління, Херсонський державний університет бачить своєю основною метою розвиток і впровадження найновітніших ІТ-проєктів та винаходів, що дасть можливість йому зайняти гідне місце серед вишів України.

Наталія КУЛИК, «Освіта України»